

Christián László – Görömbei László

A KISTELEPÜLÉSEK KÖZBIZTONSÁGÁNAK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

Opportunities for Improving Public Safety in Small Villages

Dr. Christián László, r. dandártábornok, egyetemi docens, oktatási rektorhelyettes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, christian.laszlo@uni-nke.hu

Görömbei László, projektigazgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium (2021–2022), gorombeilaszlo69@gmail.com

*Magyarország településeinek 11%-a város, a fennmaradó 89% 5000 fő alatti kistelepülés vagy község. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) az önkormányzati feladatok között említi a település közbiztonságában való közreműködést.¹ Ennek teljesülése meglehetősen vegyes képet mutat országosan, a legtöbb település nem tud érdemben eleget tenni a jogalkotó által meghatározott kötelezettségnek. A szerzők célja, hogy a kistelepülések közbiztonságával összefüggő releváns körülményekről világos képet kaphasson az olvasó. Ezen túlmenően a biztonság megteremtésének és fenntartásának versenygazdasági szektorban alkalmazott bevált módszerein keresztül lehetséges megoldási javaslatokat is vázolnak a szerzők a városvezetők és a kistelepülések rendészeti tevékenységét ellátók számára a helyi közbiztonságra kiható kockázatok azonosítása, hatékony csökkentése, valamint a lakosság bizton-
ságtudatosságának és szubjektív biztonságérzetének növelése érdekében.*

KULCSSZAVAK:

kistelepülés, község, önkormányzati rendészet, településbiztonság, komplementer rendészet

¹ Christián László: A helyi önkormányzatok felelőssége a települések közbiztonságának megteremtésében. *Magyar Rendészet*, 20. (2020), 3. 55–78.

The 11% of Hungary's settlements are cities and towns, the remaining 89% are villages with less than 5,000 inhabitants. The Act CLXXXIX of 2011 on Local Governments in Hungary (Mötv.) mentions the contribution to the public safety of settlements among the tasks of local governments. The fulfilment of this duty is rather mixed nationwide, with most municipalities failing to meet the obligations set by the legislator. The authors' aim is to provide the reader with a clear picture of the relevant circumstances relating to public safety and security in small settlements. In addition, through the use of good practices applied in the competitive sector to create and maintain security, the authors also outline possible solutions for municipal leaders and law enforcement officers in small municipalities to identify and effectively reduce the risks related to local public security, and also to increase the security awareness and sense of subjective security of the population.

KEYWORDS:

small settlements, villages, municipality, municipal policing, municipal security, complementary policing

1. A TELEPÜLÉSBIZTONSÁG RÖVID (HAZAI) TÖRTÉNETI ALAPJAI²

Államalapító királyunk, Szent István érdemei mindenki számára ismertek, ezért elég, ha felvillantjuk a közigazgatásunk alapegységét képező vármegyei rendszer felépítését, a törvényalkotás jelentőségének felismerését és alkalmazását, amelyekből logikusan következik az igazságszolgáltatás, az ítélkezés kifejlődése is. A királyi vármegyrendszer képezte az állam rendvédelmének alapját is, amely szint mellett államunk fejlődésének hajnalán beszélhetünk még falusi és városi rendvédelemről. A vármegye tehát több szempontból is kulcsjelentőségű volt. A rendvédelmi szisztémában komoly változást a királyi vármegyék nemesi vármegyékké alakulása hozott. A királyi várbirtokrendszer 13. századi felbomlása megváltoztatta a megye lényegét is. Említésre méltó a nemesi vármegyék mellett a falvak rendvédelmének megszervezése, amely kiemelkedő jelentőségűvé vált. A falvak önkormányzatának élén a falusi bíró állt, aki egészen a 19. századig felelt a falu rendjéért, biztonságáért.

A középkori magyar városok fejlődése magán viselte az európai nagyvárosok kialakulásának hatásait. A városok alapítása, fejlesztése szinte mindig uralkodói akaratra vezethető vissza, értve ez alatt a városi cím vagy különböző kiváltságok adományozását, önkormányzatok kialakítását. A közrendről, közbiztonságról szóló, 1413-ban kiadott *Budai jogkönyv* a török hódoltságig érvényben volt Budán. Ez egyike volt az úgynevezett városi jogkönyveknek, amelyek jobbára az országos joggal szemben a partikuláris jogokat tartalmazták. A város polgárai közreműködtek a közrend, a közbiztonság fenntartásában. A városok fertályokra oszlottak, vezetésüket a fertálymesterek látták el, akik éjjel-nappal a rendre felügyeltek.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején, az 1848. évi XXII. törvénycikk alapján alakították meg a nemzetőrséget, amelyre a jogszabályból kiragadott mondat értelmében „[a] személyes és vagyonbátorság, a közcsend és belbéke biztosítása, az ország polgárainak örökösére bizatik”. Az idézett szövegből kiolvasható az önkormányzati elven működő rendfenntartás igénye. A nemzetőrség megalakítása tehát a helyi önkormányzatokhoz kötődött, így érthető elvárás volt a mindenkori helyi előjáróságokkal való együttműködés és a helyi őrseregek megalakításában való részvétel. A magyar rendészet a dualizmus korában fejlődött európai szintre, és létrejött a meghatározó modern nemzeti rendészeti struktúra. Ekkor alakították meg többek között a Magyar Királyi Csendőrséget is, amely a falvak rendfenntartását látta el.

Magyarországon a 19–20. század fordulóján a törvények a rendfenntartás jogát az önkormányzati és állami rendőrségeknek biztosították. A községekben csak elvétve akadt rendőrség, és az állomány létszáma is csak néhány fő volt. Kvázi rendőrőrsként működtek, fenntartási költségeiket a községi önkormányzatok nem tudták kigazdálkodni. A hazai rendőrségek túlnyomó többségét a városi-önkormányzati rendőrségek alkották. Állami

² Bacsaárdi József – Christián László: *Önkormányzati rendészet*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 7–13.

rendőrséget ott hoztak létre, ahol kiemelten fontos volt a rend fenntartása, illetőleg annak állami felügyelete.³

Az 1949-től az 1960-as évek elejéig terjedő időszakban szovjet rendfenntartási mintára egy túlcentralizált, politikai feladatokkal leterhelt, szigorúan parancsuralmi jellegű állami rendőrség működött, amely egyéb terhei mellett a települések helyi szintű közbiztonságáért is felelősséggel tartozott. Az 1950-es évek rendvédelmi szerveiben a politikai befolyás egyre nőtt és meghatározóvá vált, többé-kevésbé egészen a rendszerváltásig.⁴

A rendszerváltás tehát szinte „kegyelmi pillanatnak” mutatkozott az államrendőrségi modell lebontására és demokratizálására. A változtatás iránti igény fókuszában a demilitarizáció, a decentralizáció és a depolitizálás álltak, de erőteljesen megjelent a rendőrség professzionális szervezetté alakításának elvárása is. Ekkor a települések közbiztonságának helyi szintű védelme és annak megszervezése érdekében érdemben felmerült az önkormányzati rendőrség újbóli életre hívásának lehetősége, összhangban az önkormányzati rendszer kiépítésével.

Hazánkban a közjogi szabályozás a rendszerváltozást követően némi politikai bizonytalanság után az állami rendőrségi modellt fogadta el, így – bár a települési rendőrségeknek komoly történelmi és közjogi hagyományai vannak hazánkban – (a 19. század második felében például a városi rendőrségek voltak az elsődleges helyi rendőri szervek) a hatályos magyar közjog – mivel az a helyhatóságok rendőrség feletti irányítási jogkörének biztosításával járna – nem teszi lehetővé önkormányzati rendőrség létrehozását.⁵

Az 1949. évi XX. törvény (korábbi Alkotmány) kinyilvánította, hogy „a közrend és közbiztonság védelme a rendőrség feladata”. Az önkormányzatok közbiztonság megteremtésében vállalt szerepével kapcsolatban – az 1949. évi XX. törvénnyel összhangban – a 2013. január 1. napjáig hatályos, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) mindössze annyit tartalmazott, hogy „a helyi önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében gondoskodás a közbiztonság helyi feladatairól”.

Fentiekből következően a települések közbiztonságával kapcsolatos aktív tevékenység és felelősség a rendőrségre hárult.

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) számos helyen érinti a rend és biztonság fogalmait,⁶ azonban a helyi rendészettel közvetlen összefüggésbe hozható szabályozási elem az Alaptörvényben nem található.⁷

A hatályos önkormányzati szabályozás fontos előrelépésként értékelhető a helyi rendészet aspektusából, ugyanis nevesíti az önkormányzati rendészetet mint jogintézményt. Az önkormányzati rendészet jogszabályi alapját a Magyarország helyi önkormányzatairól

³ Bacsárdi–Christián (2018): i. m. 7–9.

⁴ Bacsárdi–Christián (2018): i. m. 10–11.

⁵ Christián (2020): i. m. 56, 58.

⁶ Magyarország Alaptörvényének (2011. április 25.) kapcsolódó részei. Nemzeti hitvallás: „polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend”; IV. cikk: szabadság, személyi biztonság; V. cikk: jogos védelem; 31–35. cikk: helyi önkormányzatok; 46. cikk (2): a rendőrség működését a Kormány irányítja, és a rendőrség feladatait az Alaptörvény 46. cikk (1) határozza meg.

⁷ Christián (2020): i. m. 58.

szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) teremti meg. A korábbi Ötv.-ben szabályozott felhatalmazáshoz képest a „település közbiztonságában való közreműködés” mint aktív tevékenység nevesítésével a jogalkotó jóval szélesebb körű felhatalmazást biztosít az önkormányzatok részére (lásd lejjebb, *A kistélepülések önkormányzati feladatai és a rendészet viszonya* című fejezetben).

Amennyiben elfogadjuk az alaptételt, hogy a közbiztonság kooperációs termék, akkor érthetővé válik, hogy az Mötv. 13. § (1) bekezdése 17. pontjában rögzített feladat (közbiztonságban való közreműködés) az önkormányzatnak egy olyan feladata, amelyet sikeresen más szervekkel együtt láthat el, egyedül ezt nem biztosíthatja. Az Mötv. újdonsága tehát az egységes önkormányzati rendészeti szerv létrehozása lehetőségének deklarálása törvényi szinten, amely lehetőség azonban csak abban az esetben valós, ha az a gyakorlatban is realizálódik.⁸ A rendelkezésre álló tudásunk alapján ez töredékesen valósult meg csak hazánkban, a települések mintegy 20-25%-a rendelkezik valamilyen önkormányzati rendészeti szervezettel.

A fenti rövid történeti áttekintő után elmondhatjuk, hogy a rendészet küldetésének teljesítése, a közrend és közbiztonság fenntartása minden korban, így napjainkban is rendkívül komplex feladat, amely nem várható el kizárólagosan egyetlen erre rendelt állami szervezettől, a rendőrségtől. A biztonság megteremtése társadalmi kooperáció és kollektív munka eredményeként érhető el.⁹

2. ANGOLSZÁSZ ÉS KONTINENTÁLIS RENDÉSZETI MODELL

A modern rendészetnek két meghatározó modellje ismert. Az egyik az angolszász, míg a másik a kontinentális, ez utóbbit szokás francia államrendőrségi modellnek is hívni.

Az angolszász rendőrségek létrejötte a nagyvárosiasodásra és az ezzel párhuzamosan jelentkező bűnözés visszaszorítását célzó közösségi önvédelmi igényre vezethető vissza. A siker kulcsa a professzionalizmus és a lentről fölfelé építkezés, a helyi közösségek szolgálata, az állampolgárok közeli működés és a szolgáltató jelleg. Maga Sir Robert Peel, a Metropolitan Police megalapítója 1829-ben azt tartotta, hogy a bűnözés helyi probléma, ezért az a helyi hatóságok feladata. Az angolszász országokban történeti alkotmányról beszélhetünk, a közigazgatás szervezőelve a decentralizáció, és kiemelendő még a hatáskörök területi önkormányzatokból való eredeztetése. Ennek szinte kézenfekvő következménye a decentralizált önkormányzati rendőrségi rendszer. Ez persze nem azt jelenti, hogy a föderatív rendszerben működő USA-ban ne lennének szövetségi rendőri szervek (például FBI), mindössze a rendőrség helyi egységei működnek decentralizált formában. A helyi rendőrség ezekben az országokban az önkormányzat alárendeltségében működik,

⁸ Christían (2020): i. m. 58.

⁹ Christían László: Rendészeti szervek. In Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. 2018. (Alkotmányjog rovat, rovatszerkesztő: Bodnár Eszter, Jakab András).

és ennek megfelelően a rendőri munka prioritásai közül a helyi állampolgárok és közösségek, valamint az önkormányzat igényei állnak a középpontban. Azt is meg kell említeni, hogy a rendőri munkában a megelőző, proaktív szemléletet követik, a decentralizált rendőri szervek elsődleges fegyvere a jelenlét, a bizalmon alapuló kapcsolat az állampolgárokkal és a kiterjedt kommunikáció. Az angolszász országokban a helyi rendőrségek a mai napig a helyi igényeknek alávetetten, azt kiszolgálva működnek, ez pedig a kontinentális rendszerhez viszonyítva merőben más megközelítés.¹⁰

A kontinentális országokban a rendőrségek létrehozását az egyre fokozódó kereskedelem, a nyitott városok lakosságának állandó változása, a köz- és magántulajdon elválása, a jelentős vándorlási hajlandóság és a bűnözés megjelenése indokolták. Ezen országok jogrendszerei írott alaptörvénnyel, alkotmánnyal rendelkeznek, amelyek gyakran kitérnek a rendészeti szervek működésére is. A közigazgatás jobbára központosított, ennek megfelelően a rendőrség is hierarchizált rendszerben felépülő, a központi hatalom irányítása alatt álló szervezet. Ez persze országonként és korszakonként változó módon és formában valósult meg.

A kontinentális rendőrségek gyakran úgy jöttek létre, hogy az igény megjelenését követően az állam a szervezet megalakítását a hadseregből való leválasztással oldotta meg. Ennek egyik következménye, hogy struktúrában, szervezési elvekben, módszereiben erőteljes volt a hasonlóság a hadsereggel, másrészt pedig gyakran úgy váltak le az egyes rendőri szervek, hogy közben megmaradtak a hadsereg egyik „fegyvernemeként”, amely szükség esetén bevethető volt katonai egységként, ilyen szervezet például a csendőrség. A hadsereg mintájára létrehozott rendőrségekkel szemben támasztott elsődleges elvárás a közbiztonság igényeihez való alkalmazkodás, de fontos megemlíteni a felülről lefelé építkezés elvét is. A rendőrség szervezeti struktúrájának fő jellemzője a centralizáció és a hierarchia, a parancs feltétlen teljesítése pedig áthatja a szervezet működését, továbbá a rendőri munka alapvetően reagáló szemléletet követ, a bekövetkezett eseményeket igyekeznek lekövetni.¹¹

3. AZ ANGOLSZÁSZ ÉS A KONTINENTÁLIS MODELL ELHATÁROLÁSA, A KÖZÖSSÉGI RENDÉSZET JELENTŐSÉGE

„A centralizált szervezet erőinek legnagyobb részét központi feladatokra kénytelen koncentrálni, és közben elveszíti helyismeretét és kapcsolatait azokkal a kisközösségekkel, amelyek a helyi közbiztonság hiányát érzékelik. A centralizált szervezet a kényszer alkalmazására összpontosít, és szinte tehetetlenné válik akkor, amikor szolgáltató, támogató funkciót kellene teljesíteni.”¹²

¹⁰ Bacsárdi–Christián (2018): i. m. 12.

¹¹ Bacsárdi–Christián (2018): i. m. 12–13.

¹² Finszter Géza: Az önkormányzati rendészet lehetőségei. *Fundamentum*, 16. (2012), 2. 45–49.

Finszter Géza szerint a közösségi rendészeti modell esetén

„a kis hatalmi távolság aktívvá teszi a rendőrt, mert olyan döntéseket hajt végre, amelyek a meghozatalában maga is részt vett. Azonosul munkájával, azt szakmaként műveli, átérzi szolgálata erkölcsi értékeit. Ahol ez a rendőrségi kultúra lép a hierarchikus függés kényszerének helyébe, ott jelentősen megnő a rendőrök egyéni teljesítménye, és az áldozatvállalás olyan gyakorlat lesz, amit parancsra soha nem lehet teljesíteni.

A rendészeti jelenlét és a társadalom kisebb közösségeivel való együttműködés a közösségi rendőrség szervezeti kultúrájának legfontosabb alappillére.”¹³

A közösségi rendészet jelentősége leginkább a polgárközelségben és a közösséget érintő közbiztonsági kockázatok valós idejű, közvetlen kommunikáción alapuló érzékelésében, valamint az azok hatékony megoldására fókuszáló szolgáltatásban, támogatásban rejlik.

Persze az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a felülről építkező francia államrendőrségi modellben és az angol modellben is bekövetkeztek olyan testidegennek tűnő változások az elmúlt évtizedekben, amelyeket a bűnözés megváltozása és a szükségesnek mutakozó reformok kapcsán vezettek be, így az angoloknál a centralizáció jelent meg, míg a franciáknál a szomszédsági rendőrség és a decentralizáció mint új megközelítés.

Ez egyben azt is üzeni, hogy bármilyen szervezőelvek alapján működjön is egy adott ország közigazgatása vagy rendészete, időről időre érdemes felülvizsgálni a rendszer egyes elemeit, megfontolva bizonyos jól bevált módszerek, megoldások alkalmazását.¹⁴

4. A KISTELEPÜLÉSEK MEGHATÁROZÁSA, ÖNKORMÁNYZATI FELADATAIK ÉS A RENDÉSZET ÖSSZEFÜGGÉSEI

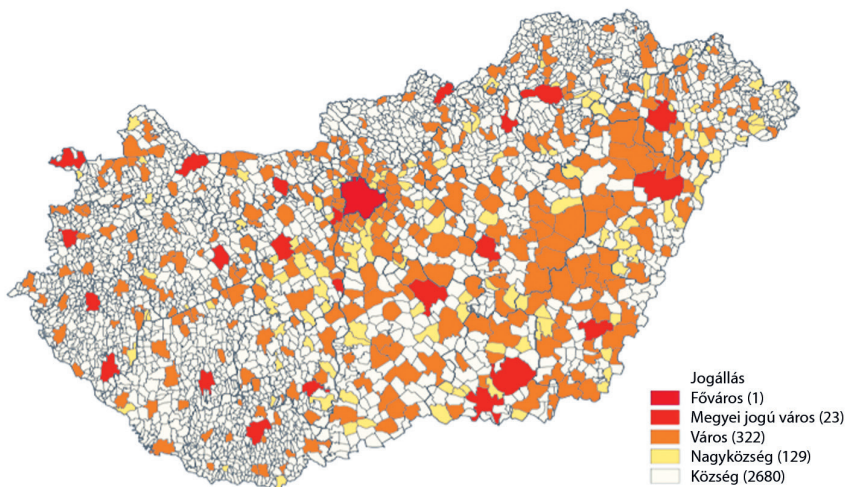
Hazánkban először a kiegyezést követően, a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. törvénycikk rögzítette, hogy minden területnek valamely községhez kell tartoznia. E törvénycikk szerint a községek közé tartoztak a „kis községek”, a „nagy községek”, valamint a városok.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény értelmében ma Magyarországon a következő településkategóriákat tartjuk nyilván: község, nagyközség, város, megyei jogú város, főváros.

A 2020. január 1-jei állapot szerint az ország 3155 településéből 346 város (ebből 1 főváros, 23 megyei jogú város), 2809 község (ebből 129 nagyközség) (lásd 1. ábra).

¹³ Christían (2018): i. m. 5.

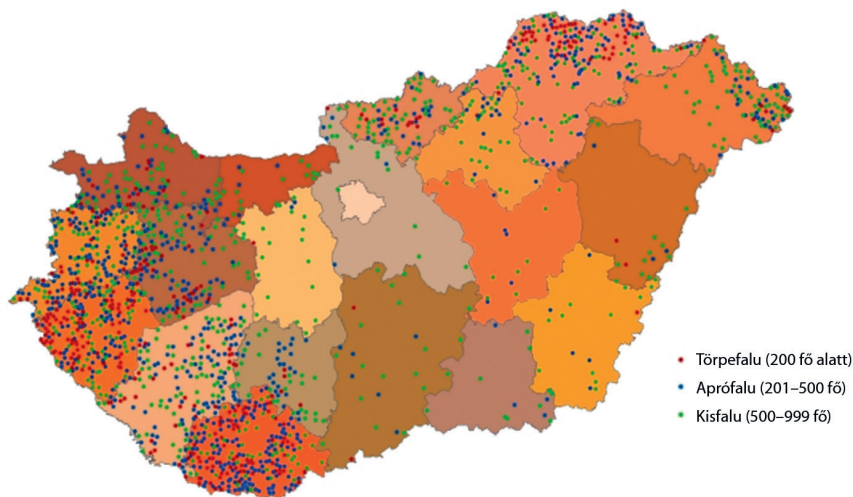
¹⁴ Bacsárdi–Christían (2018): i. m. 13.



1. ábra • A Központi Statisztikai Hivatal kimutatása a 2020. január 1-jei adatok alapján
 Forrás: www.ksh.hu/apps/hntr.egyeb?p_lang=HU&p_sablon=LETOLTES

A fentiek mellett azonban léteznek hazánkban számos olyan település is, amelyek lakossága nem éri el az 1000 főt. Azon településeket, amelyek lélekszáma 500–999 fő között van, kislefalu, amelyek lakossága 200–500 fő közötti, aprófalunak, illetőleg amelyek állandó lakosainak száma 200 fő alatti, törpefalunak nevezzük.

Magyarország teljes lakosságának 25%-a él apró- és kislefaluokban, amelyek hátrányos helyzetük miatt perifériává váltak. Jellemzően apró- és kislefalu településszerkezetű megyéink: Vas, Baranya, Zala, Veszprém, Somogy, Borsod-Abaúj-Zemplén (a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján) (lásd 2. ábra).



2. ábra • Kislefalu, törpefalvak és aprófalvak Magyarországon (2011)
 Forrás: Horváth Balázs, VÁTI Nonprofit Kft.

E publikációban jellemzően az 5000 főnél nem több állandó lakossal rendelkező, tehát legfeljebb községszintű településeket értjük kistelepülés alatt.

5. A KISTELEPÜLÉSEK ÖNKORMÁNYZATI FELADATAI ÉS A RENDÉSZET VISZONYA

A magyar településszerkezet sajátossága, hogy hazánkban legnagyobb számban a községek lelhetőek fel, ezek között is túlsúlyban vannak az alacsony lélekszámú települések. A községi típusú önkormányzatok elsősorban azokat a feladatokat látják el kötelezően, amelyek a helyi lakosság alapvető létfeltételeit, illetve az ehhez szükséges közszolgáltatások közvetlen igénybevételének lehetőségét biztosítják. Ilyen feladatok, amelyek a település üzemeltetéséhez kapcsolódnak elsősorban, a közterület-fenntartás, közvilágítás, háziorvosi ellátás, alapfokú szociális ellátás.

Rendészeti szempontból nézve – ahogy azt a történeti áttekintésben már említettük – a korábban (2012. január 1. előtt) hatályos, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) a közbiztonsággal kapcsolatban csupán annyit írt elő a helyi önkormányzatok számára, hogy a közszolgáltatások körében gondoskodjanak annak helyi feladatairól. E szabályozás azon Alkotmányban (1949. évi XX. tv.) deklarált elvből kiindulva, hogy „a közrend és közbiztonság védelme a rendőrség feladata” nem határozott meg az önkormányzatok számára sem tevékeny közreműködést, sem pedig a helyi közbiztonság megteremtésére és fenntartására hivatott saját szervezet létrehozására vonatkozó törvényi felhatalmazást.

A hatályos önkormányzati szabályozás fontos előrelépésként értékelhető a helyi rendészet aspektusából, ugyanis nevesíti az önkormányzati rendészetet mint jogintézményt. Az önkormányzati rendészet jogszabályi alapját az Möt. teremti meg. A korábbi Ötv.-ben meghatározottakhoz képest jóval szélesebb körű felhatalmazást adott a jogalkotó. Az Möt. 13. § (1) bekezdés 17. pontja az önkormányzati feladatok között a település közbiztonságában való közreműködést jelöli meg.¹⁵ A törvény 17. § (1) bekezdése értelmében pedig az önkormányzatok a helyi közbiztonságról, vagonuk, más értékeik védelméről kényszerítő eszköz alkalmazására törvény alapján jogosult szervezet létrehozásával is gondoskodhatnak.

Az Möt. hatálybalépése óta eltelt 10 évre visszatekintve a témát folyamatosan és mélysegeiben elemző tudományos értekezések és tanulmányok megállapításai alapján általánosságban elmondható, hogy a települési önkormányzatok helyi közbiztonság megteremtése és fenntartása érdekében végzett érdemi tevékenysége nem kellően hatékony, illetőleg kellő akarat és tudatosság hiányában nagyon kevés helyen éltek és élnek a hatályos jogszabályok által az önkormányzatok részére e célból kínált lehetőségekkel. Egy adott település

¹⁵ Christían (2020): i. m.

közbiztonsági helyzetének értékelése számos szempont és módszer alapján készülhet el. Ennek egyik legkézenfekvőbb módja, ha szemügyre vesszük az alábbiakat:

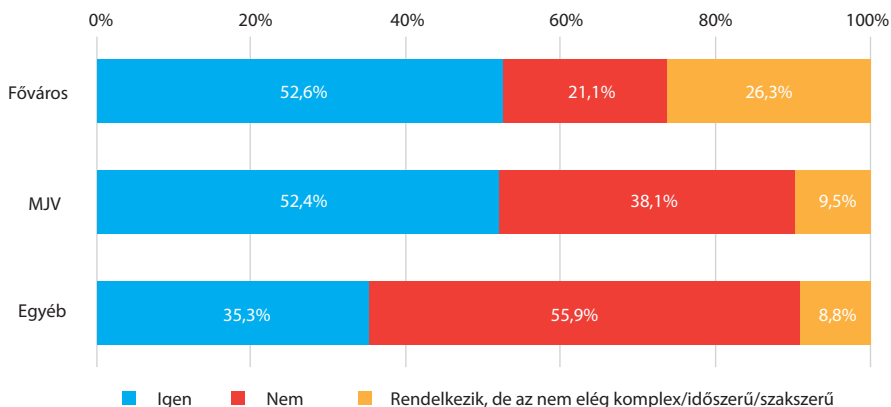
- Az adott önkormányzat mennyire tesz eleget a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia településbiztonság körébe tartozó ajánlásainak, hiszen a stratégia deklarálja, hogy az állam a bűnözésért viselt felelősségének egy részét a társadalom egyéb szegmenseire – a helyi önkormányzatokra, a közösségekre, az üzleti szférára, az egyházakra és végső soron az állampolgárra – telepíti. Ezt a felelősségmegosztást a partnerség elve fejezi ki.¹⁶ Egyebek mellett ilyen kiemelt ajánlás, hogy *az önkormányzatok kivétel nélkül rendelkezzenek közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiával, amelyet rendszeresen a helyi viszonyokra reagálva frissítenek*, továbbá történjen meg az önkormányzatnál dolgozók érzékenyítése a bűnmegelőzéssel kapcsolatban.
- Történt-e átfogó közbiztonsági helyzetértékelés, esetleg lakossági felmérés, amely alapján intézkedési tervet dolgoztak ki?
- Az önkormányzat tett-e intézkedést önkormányzati rendszert létesítésére, támogat-e a polgárőr egyesület létrehozását, működését?
- Az önkormányzat közbiztonság erősítése iránti elkötelezettségét az is jól mutatja, hogy rendelkezik-e közbiztonsági bizottsággal, és milyen aktivitással működik a bizottság.
- További szempontja lehet a helyzetértékelésnek a rendőrség által évente kötelezően elkészítendő beszámoló áttekintése, akár több évet érintően is.

Fentiek alapján minden bizonnyal kirajzolódik a helyi rendészeti együttműködés rendszerének hatékonysága, annak hiányosságai és fejlesztési irányai.

Az önkormányzatok rendészeti attitűdjét vizsgáló 2015-ös többfázisú (a fővárosi kerületek és megyei jogú városok körében elvégzett) releváns kutatás kimutatta, hogy az érintett önkormányzatok 34%-a nem rendelkezik olyan személlyel/szervezettel, aki/amely a közbiztonság tekintetében kompetensnek tekinthető. A kompetens személyekre vonatkozó eredmény a megyei jogú városok (MJV) esetében jobb, 76%. A főváros és a kerületek esetében ez az arány a kapott válaszok alapján mindösszesen 72%-ra tehető.

Elgondolkodtató adat, hogy a kutatásban megjelenő, Magyarországon leginkább jelentőségteljesnek tekinthető 40 önkormányzati rendészeti szerv (MJV-k, a főváros és a kerületek) 25%-a, azaz egynegyede úgy működik, hogy az adott önkormányzatnál nincs közbiztonsághoz, biztonságszervezéshez értő kompetens szakember. A kutatásból az is kiderült (3. ábra), hogy mindössze 10 fővárosi és 11 MJV önkormányzata rendelkezik aktuálisnak mondható, 5 évnél nem régebbi komplex közbiztonsági stratégiával.

¹⁶ 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023).



3. ábra • A megkérdezett önkormányzatok százalékos aránya, amelyek rendelkeznek komplex, időszerű közbiztonsági stratégiával

Forrás: Christián (2020): i. m. 63.

A 3. ábrából kiolvasható, hogy a kutatások főként a fővárosra és a megyei jogú városokra koncentráltak, miközben az „Egyéb” kategóriába tartozó települések esetében ez az arány szignifikánsan elmarad a főváros és a MJV-k szintjéhez képest.

Fontos megjegyezni, hogy az önkormányzatok közbiztonsági helyzetének felmérése és egy fejlesztési koncepció kidolgozása elsődlegesen nem pénz, hanem az ügy iránti elköteleződés kérdése. Egy, a helyi közbiztonság fejlesztésének ügye iránt elkötelezett önkormányzatnak alapos helyzetértékelésen alapuló, folyamatosan frissített közbiztonsági koncepcióval kell rendelkeznie. A helyi közbiztonság stratégiai ügyeinek pedig az önkormányzat munkáját támogató közbiztonsági/bűnmegelőzési bizottságban kellene történnie. Egy ilyen profilú, aktívan működő, minden érintettet felölelő bizottság motorja lehet a közbiztonság hatékony fejlesztésének.

Az eddig megfogalmazott szabályozókból eredeztethető ajánlásokhoz kívánunk hozzátenni egy új irányú megközelítést, vizsgálati módszert, amely előbbiekkal kiegészülve még hatékonyabb lehet a kistépelülések közbiztonságának erősítése kapcsán.

A kistépelülések vonatkozásában – kevés kivétellel, például Páty település esetében – *ad prima* megállapítható, hogy a szűkös költségvetési keret, a releváns jogszabályok, valamint az önkormányzati rendészeti tevékenységben rejlő lehetőségek kellő ismeretének hiánya miatt e településkategóriánál jelenleg sem fektetnek kellő hangsúlyt a helyi közbiztonság megfelelő szintű kezelésére. A közbiztonság megteremtését és fenntartását elősegítő társadalmi összefogás szintje is jóval alacsonyabb, mint a nagyobb települések esetében.

Jelen tanulmány elkészítése során abból indultunk ki, hogy a hazánk településeinek közel 90%-át kitevő, az eddig megjelent releváns tanulmányokban és értekezésekben csak nagyon periférikusan érintett kistépelülések, amelyek jelentős része gazdaságilag, szociálisan és egyéb szempontból hátrányos helyzetű, a közbiztonságot fenyegető kockázatoknak fokozottan ki vannak téve. Éppen ezért szeretnénk egy valamennyi kistépelülés számára

a gyakorlatban is jól alkalmazható irányítót, útmutatót készíteni, merre induljanak el, ha a helyi közbiztonság fejlesztését tűzik ki maguk elé célként.

Az általunk vázolt módszer egyebek mellett hatékony segítséget nyújthat a kistelepülések közbiztonságára kiható kockázati tényezők azonosításában, valamint az azok hatékony csökkentésére irányuló folyamatok, jó gyakorlatok kialakításában.

6. A KISTELEPÜLÉSEK KÖZBIZTONSÁGÁT LEGINKÁBB BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Amint arra már hivatkoztunk is, a hazai szakirodalom alaptételként rögzíti, hogy a rendészet küldetésének teljesítése, a biztonság megteremtése társadalmi kooperáció és kollektív munka eredménye, amelyben a rendvédelmi szervek mellett fontos szerepet kapnak az önkormányzatok, a magánbiztonsági vállalkozások, a civil önvédelmi szervezetek is. Ezt nevezhetjük akár komplementer rendészeti tevékenységnek is, amelyben az állami rendészet szereplőinek a tevékenységét piaci és civil szerveződések egészítik ki.¹⁷

Ahhoz azonban, hogy az egyes szereplők mely területeken, milyen módon játszhatnak hatékony szerepet a helyi közbiztonság megteremtésében és fenntartásában, szükséges meghatározni a közbiztonságra veszélyt jelentő, azt leginkább befolyásoló tényezőket, körülményeket. A vizsgálat során kilépünk a megszokott sémákból és a megszokottól eltérő módszerek eltérő területeken való alkalmazhatóságát tekintjük át. Elsődlegesen azt vizsgáljuk, hogy működőképes lehet-e a nemzetközi profitorientált piaci szegmensben már évtizedek óta hatékonyan működő kockázatelemzési módszerek alkalmazása a településbiztonság magasabb szintű megvalósítása során.

Az egyes kistelepülések közbiztonságára számos külső (a településirányítástól részben vagy egészben független) és belső (a településirányítás által befolyásolt) kockázati tényező gyakorolhat közvetlen és közvetett hatást. E fejezetben ezeket a kockázati tényezőket kíséreljük meg azonosítani a fenti alaptétel szem előtt tartásával, példálózó, nem taxatív jelleggel, szakmai gyakorlati tapasztalataink alapján felsorakoztatva.

Külső tényezők lehetnek különösen:

- a rendvédelmi szervek helyi jelenléte, felkészültsége, hatékonysága (helyi bűnmegelőzési, közbiztonsági stratégia megléte, színvonala, alkalmassága);
- a terület bűnügyi fertőzöttsége, kitettsége;
- a lokális közbiztonság megteremtésével és fenntartásával kapcsolatos elvárásokat meghatározó normatív szabályozás mibenléte;
- földrajzi elhelyezkedés, megközelíthetőség, település jellege;
- a település környezetében folytatott jellemző gazdasági tevékenységek, azok profilja, kiterjedtsége, bűnügyi érzékenysége;

¹⁷ Christján (2018): i. m. 63.

- a helyi, helyközi infrastruktúra fejlettsége, aktuális szociális körülmények;
- a nagyvárosoktól, nagyobb településektől való távolság;
- az átutazó és célforgalom mértéke, jellege.

Belső tényezők lehetnek különösen:

- a helyi önkormányzati vezetés biztonság tudatosságának szintje, szervezeti struktúra, stratégia és költségvetés alakítása;
- a települési rendvédelmi szervek, szervezetek és a helyi önkormányzat közötti kapcsolat és együttműködés szintje, hatékonysága;
- a vonatkozó jogszabályi előírások ismeretének szintje;
- az önkormányzati rendészeti funkció(k) megléte, szintje, támogatottsága, hatékonysága, rendészeti tapasztalatok szintje;
- a komplementer rendészeti tevékenységekben rejlő, a közbiztonság érdekében kiaknázható potenciális lehetőségek ismeretének szintje;
- a településen és környékén ismertté vált bűnelkövetések jellegének, elkövetési módjainak, valamint a vonatkozó bűnügyi statisztikáknak az ismerete;
- a közbiztonságra potenciálisan veszélyt jelentő körülmények azonosítására való képesség megléte, szintje, hatékonysága;
- a lakosság lélekszáma, összetétele, helyi állandó és „ideiglenes” lakók aránya;
- a helyi lakosság közbiztonság megteremtésébe és fenntartásába való bevonása, annak mértéke, módja;
- a biztonság tudatosságot, közösségi szellemet építő lakossági fórumok és kommunikáció megléte, színvonala, hatékonysága.

Fent nevesített, a települések helyi közbiztonságára közvetlenül és közvetve hatást gyakorló külső és belső tényezők értékelésénél fontos szempont az objektivitás. Ennek biztosítása céljából javasolt az egyes tényezők adott településre gyakorolt hatásait egy tényadatok vizsgálatán alapuló legalább három-, de inkább ötfokozatú kockázati skálán mérni. Ennek végrehajtására javasoljuk biztonság szervezésben jártas szakember bevonását.

7. A KÖZBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK AZONOSÍTÁSÁNAK VAGYONVÉDELMI (MAGÁNBIZTONSÁGI) MEGKÖZELÍTÉSE, LEHETSÉGES MEGOLDÁSOK, AZOK HATÉKONY ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK FELTÉTELEI

Figyelemmel az előző pontban tárgyalt, a helyi közbiztonságot befolyásoló tényezőkre, ebben a fejezetben arra teszünk ajánlásokat, hogy milyen módon valósítható meg

a gyakorlatban egy kistelepülés úgynevezett ALARP¹⁸ (azaz a racionálisan elfogadható minimális) szintű fizikai védelme a versenyszférában alkalmazott biztonsági-vagyonvédelmi koncepciók logikája alapján.

Az ajánlott metodika célja a bűnmegelőzés és bűnfelderítés hatékonyságának fokozása, valamint a település közbiztonságának erősítése, illetőleg a településen jogszerűen tartózkodók szubjektív biztonságérzetének javítása.

A kockázatelemzések általános logikája szerint az alábbi metódust (4. ábra) célszerű követni a településeket érintő fizikai biztonsági kockázatok azonosítása és szintjének meghatározása során is.

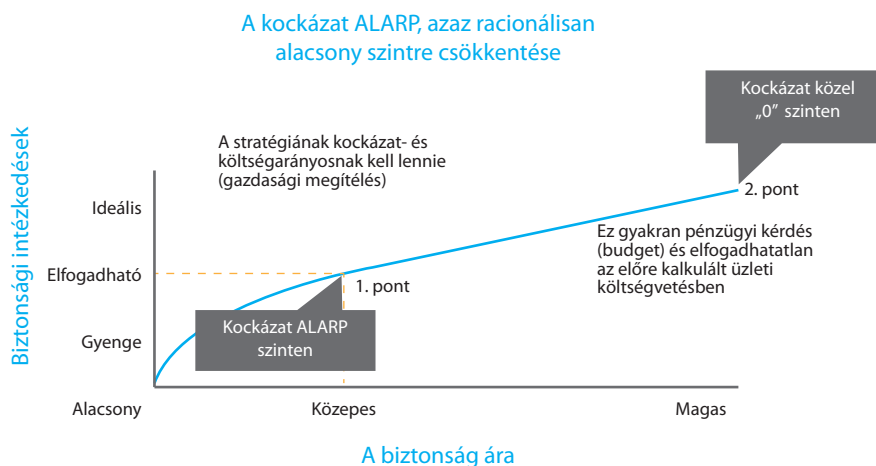


4. ábra • A biztonsági kockázatelemzés általános logikai sémája

Forrás: a szerzők szerkesztése

Egy profitorientált, gazdasági tevékenységet folytató társaság komoly prioritásként tekint a biztonsági kockázatok felmérésére és azok hatékony kezelésére, minimalizálva az esetlegesen bekövetkező veszteségeket, károkat. Sajnos ez a szemlélet nem jellemző általánosan az önkormányzatoknál. A piaci vállalkozások esetében a biztonsági kockázatok elemzésekor, a fizikai biztonságot illetően, az első lépés mindig az adott létesítmény határait, perimétereit fenyegető biztonsági kockázatok azonosítása, továbbá olyan javaslatok, ajánlások megfogalmazása, amelyek elfogadható mértékűre csökkentik és kontrollálttá tehetik ezeket a kockázatokot. Az elfogadható (ALARP) szint azt jelenti, hogy elfogadható kompromisszum alakul ki a vállalt kockázat szintje és a kockázatok csökkentése érdekében elfogadott ráfordítások vonatkozásában (5. ábra).

¹⁸ *As Low As Reasonably Practicable*, Racionálisan elfogadható alapszintű biztonság megvalósítása. Lásd: www.sciencedirect.com/topics/engineering/as-low-as-reasonably-practicable-process-safety



5. ábra • A kockázatvállalás és ráfordítás aránya az ALARP-szintű kockázat elérése érdekében

Forrás: International Security Management Institute, Certified Security Management Professional Course, Unit-1, 28. oldal tartalma alapján a szerzők fordítása, szerkesztése

A kockázat kezelése, azaz kontrollált előfordulása alatt pedig azt értjük, hogy az alkalmazott megoldás alkalmas a szabályszegő magatartások és személyek azonosítására, időbeni észlelésére, jelzésre, tevékenységük szükség szerinti rögzítésére, múltbeli események rekonstruálására, ennek eredményeként pedig a látencia jelentős mértékű csökkentésére.

A megfelelő kontrollintézkedések tehát jelentős segítséget nyújthatnak a szabályszegő cselekmények elkövetésének megelőzésében. A kívánt periméterbiztonság (hívjvédelem) kialakítása azért kiemelten fontos, mert ezzel „kitolhatjuk” a kívülről fenyegető, károkozásra irányuló cselekmények első észlelési pontját a legtávolabbra a védendő értékektől, azaz ezen a ponton rendelkezünk a legtöbb idővel a jogellenes cselekmények megelőzésére és megszakítására.

Megjegyzendő azonban, hogy a települések és az azokhoz tartozó területek vonatkozásában gyakran előfordul, hogy maga a periméterszakasz is jelentős védendő értéket képvisel (például mezőgazdasági vagy erdős területek), így a kockázatelemzésben külön ki kell térni az ezeken a területeken aktuálisan fennálló potenciális kockázatokra.

A fenti metodika alapján érdemes első körben meghatározni a településre be- és azon átvezető közutakat, illetőleg az egyéb, mezőgazdasági, erdei-mezei megközelítési lehetőségeket (példa: 6. ábra).

bűnügyi felderítési tevékenységet, továbbá jelentős mértékben visszaszoríthatja az utazó/átutazó bűnözők településen való megjelenését, hozzájárulva a helyi közbiztonság erősítéséhez.

Amennyiben egy kistelepülés megközelíthetősége közúton jelentős károkockázatot hordoz (utazó- vagy célbűnözés), a megfelelő kontroll megteremtése érdekében hatékony kiegészítő megoldás lehet a helyi polgárőri tevékenység keretében rendszeres járőrszolgálat szervezése, amennyiben ennek működtetéséhez szükséges feltételek (például polgárőr-egyesület, vizsgázott polgárőrök, iroda, ruházat, igazolvány, jármű, üzemanyag, rádió adó-vevő) is adóttak.

A polgárőrszolgálat hatékonysága tovább fokozható, ha a tevékenységet a települési rendőrök járőreivel és kamerafigyelő szolgálatával, valamint az önkormányzati rendészeti állománnyal szorosan együttműködve végzi, így a polgárőrök valós időben adhatnak értesítést az észlelt eseményekről, és hatékony segítséget nyújthatnak a rendőri és rendészeti intézkedésekhez.

Egy jól felkészített helyi polgárőr-egyesület állandó, aktív polgárőrszolgálatára kifejezetten alkalmas a kistelepülések bűnmegelőzési céljainak megvalósítására, ezáltal a közbiztonság fenntartására, valamint a polgári lakosság szubjektív biztonságérzetének szignifikáns javítására. Ráadásul a szükséges anyagi ráfordítás jelentősen kedvezőbb, mint más megoldások esetében.

A település úgynevezett periméterszakaszán, különösen a külterületek és a mezőgazdasági termőterületek védelmére fokozottan javasolt mezei őrszolgálat létrehozása. A védett erdőterületek megóvásának hatékony módja pedig erdészeti szakszemélyzet/rendészeti feladatot ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet, vagy hivatásos vadász alkalmazása lehet.

A mezei őrszolgálat, a hivatásos vadász, valamint az alkalmazott erdészeti szakszemélyzet munkájának hatékonysága szintén fokozható, ha tevékenységüket összehangoltan, technikai úton valós időben összekapcsolva végzik a települési rendőrök járőr- és monitorfigyelő szolgálatával, az önkormányzati rendészet munkatársaival, valamint a települési polgárőri szolgálattal, megvalósítva ezzel a közbiztonság megteremtését és fenntartását hatékonyan támogató helyi komplementer rendészeti szolgáltatást.

A fenti perimétervédelmi koncepció hatékony segítségül szolgálhat bármely hazai kistelepülés számára a be- és kilépő, valamint az áthaladó forgalom megfelelő szintű szűréséhez és a településhez tartozó külterületek védelméhez. A magánbiztonsági szektorban a héjvédelmi rendszer (periméterszakaszok) kockázatainak felmérését követően a következő szint a védett területen belül található értékek, kockázati pontok azonosítása. Továbbá a fenyegetettség (elkövetés várható jellege: például lopás, rongálás, szabotázs stb.) karakterizálása, az azonosított értékekre és kockázati pontokra veszélyes cselekmények elkövetési valószínűségének (gyakoriság – *frequency*, illetve valószínűsíthetőség – *probability*), azok

hatásainak (közvetlen és közvetett élettani, környezeti, gazdaság stb.) megállapítása, valamint a szükséges védelmi intézkedések prioritásainak meghatározása.²²

Az elvégzett elemzés reményeink szerint hatékony segítséget nyújthat a település értékeinek megóvásához, valamint a közbiztonságra hatást gyakorló kockázati pontok azonosításához, illetőleg a helyi közbiztonság fenntartásához leginkább illeszkedő és indokolható védelmi struktúra kialakításához.

A fent ismertetett logika mentén haladva egy kistelepülésen is meg kell határozni azokat a település közigazgatási határain belül található, a lakosság ellátása szempontjából lényeges/kritikus rendszerelemeket, létesítményeket, illetőleg egyéb okból magas biztonsági kockázatú intézményeket, területeket, eszközöket, amelyek megfelelő szintű védelme a település közbiztonsága szempontjából kiemelt prioritású. Ilyenek lehetnek például az egészségre káros, vagy életre, testi épségre veszélyes anyagokkal dolgozó, azokat előállító, kibocsátó vagy tároló üzemek, a település áram-, víz-, gáz- és egyéb közműszolgáltatásait ellátó létesítmények területei, kórházak, egyéb egészségügyi intézmények, gyógyszertárak, posta, bankfiók, műemlékek, táj- és természetvédelmi területek, kulturális örökség, polgármesteri hivatal.

Ezekben a területeken annak jellegétől és az ott azonosított biztonsági kockázatok mértékétől függően kell meghatározni a megfelelő védelmi struktúrát és annak megvalósításához szükséges élőerős biztonsági tevékenységeket, valamint a leginkább megvalósítható, fenntartható és költséghatékony vagyonvédelmi rendszer(ek) elemeit, továbbá azok üzemeltetésének rendjét és módját.

Amint arra már utaltunk, a közterületek biztonságának védelmét szolgáló biztonságtechnikai rendszerelemek ellenőrzési (kontroll-) és riasztási végpontjait javasolt a településen működő rendőrőrs vagy önkormányzati rendészet 24 órában felügyelt, erre a célra kialakított hivatalos helyiségében elhelyezni, és megfelelő redundancia biztosítása mellett működtetni. A közbiztonságot támogató élőerős vagyonvédelmi tevékenységek kapcsán biztonsági szakemberek bevonásával javasolt mérlegelni a települési önkormányzat döntéshozóinak, hogy a rendvédelmi szervek támogatására, a közbiztonság és a lakosság biztonságérzetének folyamatos fenntartása, azaz a „közösségi védőernyő”²³ kialakítása érdekében, valamint a bűnmegelőzés és felderítés elősegítésére milyen szintű komplementer rendészeti tevékenységek²⁴ megszervezése lehet indokolt.

A közbiztonság fenntartása és a magántulajdon védelme érdekében – a rendszeres települési járőrszolgálatok megszervezésén túl – javasolt lakossági biztonsági fórumok szervezése is, ahol a témában jártas szakemberek tanácsokkal segítik a polgári lakosságot

²² International Security Management Institute (ISMI): Certified Security Management Professional Course, Unit 1.: *Security Risk Analysis*. Fordítás, kiegészítés: a szerzők.

²³ Gaál Gyula – Molnár Katalin: Közösségi védőernyő: A biztonságos, élhető közösség védőernyője. *Hadtudomány*, (2015), 25. (E-szám). 115.

²⁴ Önkormányzati rendészet, egyes rendészeti feladatokat ellátók; társadalmi önkéntes bűnmegelőzési egyesületek, különösen a polgárőrség; magánbiztonság (személy- és vagyonvédelem, fegyveres biztonsági őrsegégek által ellátott tevékenységek).

saját értékeik hatékony megvédésében (biztonságtudatosítás, biztonsági kultúra „építése” és integrálása a mindennapokba). Továbbá bátorítják őket modern és megbízható, a hatályos jogszabályoknak megfelelően működtetett biztonságtechnikai eszközök, rendszerek kiépítésére saját ingatlanuk területén, valamint esetlegesen az önkormányzat által díjmentesen biztosított vagy kedvezményes díjazású távfelügyeleti szolgáltatás (behatolásvédelmi rendszerek, tűz- és füstjelző rendszerek jelzéseinek valós idejű észlelése, szükséges értesítések, intézkedések megtétele) igénybevételére. Kiváló példa erre Baden bei Wien település Ausztriában, ahol több mint ezer lakás riasztóberendezése van díjmentesen bekötve a városi (önkormányzati) rendőrségre.

A „bűnmegelőzési célzatú közösségi tudat”²⁵ további erősítése szempontjából hatékony lehet, ha a szomszédos, illetőleg a hasonló struktúrájú kistelepülések egymás között is szerveznek biztonsági fórumokat, amelyek során lehetőségük nyílhat megismerni a rendvédelmi szervek és komplementer rendészeti szervek tevékenységének szélesebb spektrumát, illetőleg megoszthatják egymással az egyes települések közbiztonságával kapcsolatban felmerült problémákat („*lessons learned*”) és a sikerrel alkalmazott megoldásokat („*best practice*”).

Hazánkban a kistelepülések túlnyomó hányadánál az ALARP-szintű biztonság megteremtéséhez további biztonsági szint(ek) kialakítására, vagy az esetleges keresztdependenciák²⁶ mélyebb vizsgálatára általában nincs szükség, de ezt minden esetben a konkrét település biztonsági kockázatait feltáró elemzésben kell megállapítani.

Fontos kihangsúlyozni, hogy kistelepülések esetén is célszerű a megfelelő szintű közbiztonság megteremtése és fenntartása szempontjából ténylegesen szükséges erővel és eszközökkel kapcsolatos igényeket egy felkészült biztonsági szakember által készített kockázatelemzésben meghatározni, és szakmailag megindokolni. Ez bizonyosan realisabb alapot teremthet a kistelepülési önkormányzatok számára a vonatkozó költségek központi költségvetésből való finanszíroztatására. Ennek felismerése azonban nagy fokú biztonság-tudatosságot igényel mind a kistelepülési önkormányzatok, mind pedig a felettes döntéshozók részéről.

²⁵ A szerzők által alkotott fogalom.

²⁶ Az értékek komplex kölcsönhatása teremti meg az üzleti/működési folytonosságot, tehát az üzlet-/működés-folytonosság fenntartása szintén védendő értéknek tekintendő. Ebben az értelmezésben az értékeket klaszterként is felfoghatjuk. Például egy szállítójármű egy olyan értékklaszter, amely egyrészt érték mint jármű, másrészt információt (mint értéket) hordoz a szállítócégről, a menetrendről, a rakományról, a sofőrrel, az útvonalról stb. Egy értékklaszteren belül jellemzően keresztfüggőség, azaz keresztdependencia alakul ki. Erre példa, ha mondjuk egy polgármesteri hivatal fizikailag érintetlen IT-rendszerét hackertámadás éri – mivel ez a beavatkozás a hivatal többi (informatikai rendszertől függő) tevékenységét is megbéníthatja. Magyarázat: a szerzők.

8. KONKLÚZIÓ

Jelen tanulmány nem problématerkép felrajzolását tűzte ki célul, sokkal inkább szerettünk volna szakmai diskurzust kezdeményezni a kistelepülések közbiztonságának javítását szolgáló lehetséges módszerek feltárása érdekében. Ennek jegyében vállalkoztunk arra, hogy írásunkban a jelenleg rendelkezésre álló lehetőségeket számba véve, a versenyszféra általános kármegelőzési és biztonságmenedzsment-módszertana alapján kínáljunk lehetséges gyakorlati megoldásokat a kistelepülések közbiztonságát érintő kockázatok azonosításához, és az ilyen kockázatok csökkentését célzó hatékony, kivitelezhető és fenntartható intézkedések meghozatalához, valamint a biztonságtudatosság fejlesztéséhez.

A hatályos jogi szabályozás feladatként határozza meg a helyi önkormányzatok számára a település közbiztonságában való közreműködést, és lehetőséget teremt arra is, hogy a helyi közbiztonságról, vagyonának, más értékének védelméről akár kényszerítő eszköz alkalmazására törvény alapján jogosult szervezet létrehozásával gondoskodjon.

Nem szabad azonban elmenni a számos tudományos elemzésben és tanulmányban már megállapított azon tények mellett, hogy az önkormányzatok jelentős része jelenleg nem rendelkezik:

- belső szervezeti egységként vagy önálló költségvetési szervként működtetett rendészeti szervezettel;
- kellő rendészeti ismeretekkel rendelkező szakemberekkel;
- a helyi rendészeti tevékenységet szabályozó jogszabályi és szakmai ismeretekkel;
- megfelelő biztonságtudatossággal;
- naprakész közbiztonsági stratégiával;
- kellő elhivatottsággal a helyi közbiztonságban való aktív közreműködésre;
- a helyi rendészeti rendszer működtetéséhez szükséges pénzügyi keretekkel.

A közbiztonság megteremtésére és fenntartására hivatott szervezet létrehozására törvényi felhatalmazással rendelkező önkormányzatok normatív támogatást ilyen szervezetek létesítésére és a tárgyalt rendészeti tevékenységek folytatására nem, vagy csak elenyésző mértékben kapnak (mezőőri tevékenység részleges finanszírozása), saját költségvetésükből pedig kevesen tudják (akarják) kigazdálkodni az ehhez szükséges anyagi erőforrásokat. Így a közbiztonság megteremtésével és fenntartásával kapcsolatos tevékenységek oroszlánrésze a legtöbb kistelepülésen továbbra is a rendőrségre hárul, holott a felmerülő problémák többsége önkormányzati jellegű.

Amint arra rávilágítottunk, hazánk településeinek túlnyomó része (89%-a) község, éppen ezért a helyi önkormányzatok biztonságtudatosságának fejlesztése, valamint a helyi (komplementer) rendészeti tevékenységekben rejlő lehetőségek terén különösen fontos e településkategória irányába közvetíteni.

Jelentős előrelépés lenne egy kormányzati település-közbiztonsági felzárkóztató program elindítása, amely lehetőséget teremtene a kistelepülések önkormányzatainak arra, hogy konkrét felkészítést és az adott településre szabott koncepciót, intézkedési tervet kapjanak a településbiztonság és önkormányzati rendészet témakörökben. Ezt a törekvést jelentősen

ösztönözhetné egy államilag bevezetett adókedvezmény-csomag kidolgozása, amelyet azon önkormányzatok vehetnének igénybe, amelyek a helyi közbiztonság megteremtése és fenntartása érdekében önkormányzati rendészeti szervezetet hoznak létre, és ilyen szakembereket alkalmaznak.

Érdeemes megemlíteni, hogy a témához kapcsolódó komoly műhelymunka kezdődött el 2021 májusában, hiszen a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen megalakult a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal által – az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakpolitikai támogatásával – meghirdetett Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratóriuma (BTNL).²⁷ A laboratórium három kiemelt alprojektje közül az egyik, a „Biztonságos Település” alprojekt éppen a települések magasabb szintű biztonságának megvalósítását célzó K+F+I tevékenység során létrehozott, piacképes eredménytermékek előállítását tűzte ki célul. A BTNL-en belül folyó komoly és kiterjedt szakmai munkának az elkövetkező néhány évben meghatározó szerepe lehet a települések, köztük a kistelepülések közbiztonságának megteremtését, javítását szolgáló lehetőségek, eszközök és módszerek kidolgozása és gyakorlati bevezetése tekintetében.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Bacsárdi József – Christián László: *Önkormányzati rendészet*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2018.4.1>
2. Christián László: Rendészeti szervek. In Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Inter-netes Jogtudományi Enciklopédia*. 2018. Online: <http://ijoten.hu/szocikk/rendeszeti-szervek>
3. Christián László: A helyi önkormányzatok felelőssége a települések közbiztonságának megteremtésében. *Magyar Rendészet*, 20. (2020), 3. 55–78. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.4>
4. Finszter Géza: Az önkormányzati rendészet lehetőségei. *Fundamentum*, 16. (2012), 2. 45–49.
5. Gaál Gyula – Molnár Katalin: A biztonságos, élhető közösség védernyője. *Hadtudomány*, (2015), 25. E-szám. 111–118. Online: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2015.25.E.111>

Jogi források

1. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
2. 744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023)

²⁷ Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium: <https://btml.uni-nke.hu/>

Internetes források

1. As Low As Reasonably Practicable – Racionálisan elfogadható alapszintű biztonság megvalósítása. Online: www.sciencedirect.com/topics/engineering/as-low-as-reasonably-practicable-process-safety
2. International Security Management Institute (ISMI): Certified Security Management Professional Course, Unit 1.: Security Risk Analysis

Christián László a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerzett jogi diplomát. 2002. szeptember 1-jén kezdte meg oktatói pályafutását a PPKE JÁK Közigazgatási Jogi Tanszékén, ezzel párhuzamosan hivatásos karrierjét a Vám- és Pénzügyőrségen, ahol revizorként, majd osztályvezetőként dolgozott. 2009-től a Rendőrtiszti Főiskola Vám- és Pénzügyőri Tanszékének oktatója, 2010–2013 között tanszékvezető-helyettes. 2011-ben szerzett PhD-fokozatot a PPKE JÁK Doktori Iskolában, disszertációjának címe: *Alternatív rendészet*. 2013 óta a Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék tanszékvezető egyetemi docense, 2018-tól a *Magyar Rendészet* főszerkesztője, 2020-tól oktatási rektorhelyettes, 2021-től a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium szakmai vezetője. Fő kutatási területei: komplementer rendészet, rendészeti együttműködés, magánbiztonság, önkormányzati rendészet.

Görömbei László 1995-ben a Rendőrtiszti Főiskola bűnügyi szakán szerzett diplomát. Hivatásos rendőrtiszti karrierjét a főiskola elvégzése évében kezdte az ORFK Repülőtéri Biztonsági Szolgálat – Bűnügyi Osztály – Szervezett Bűnözés Elleni Alosztályán kiemelt főnyomozóként. 1992 és 2001 között öt év külszolgálatot teljesített az ENSZ és az EBESZ békefenntartó misszióiban Kambodzsában, a Nyugat-Szaharában, a Sínai-félszigeten és Koszovóban. Missziós munkája elismeréseként számos ENSZ „A Béke Szolgálatáért” kitüntetést kapott, illetőleg 1993-ban megkapta a „Magyar Köztársaság” Ezüst Érdemkeresztjét. 2001 szeptemberétől a magánbiztonság területén dolgozik. Magánbiztonsági pályafutását a Flextronics International Kft. biztonsági vezetőjeként kezdte Sárváron, 2005-től a vállalat országos, majd 2008-tól európai regionális biztonsági igazgatója lett.